

ABONAMENTUL

Pentru monarhic:
Pe an 18 cor. $\frac{1}{2}$ an
9 cor. $\frac{1}{4}$ 4-50 fil.

E A

Pentru străinătate:

Pe un an 24 coroane
 $\frac{1}{2}$ an 12 cor. $\frac{1}{4}$ an
6 coroane.

Unirea

INSERTIUNI.

Un șir garmond:
odată 14 fil., a doua
oară 12 fil., a treia
oară 10 fil.

For ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirea”
în Blaj.

Foaie bisericească-politică. — Apare: Marța, Joia și Sâmbăta.

Înviere.

„Hristos a înviat din morți
cu moartea pe moarte călcând,
și celor din morminte vieață
le-a dăruit.”

Învierea Domnului Nostru Isus Hristos e dovada cea mai firească și mai convingătoare a dumnezeirii Sale. Poate fi minune mai mare decât a învia cu dela sine putere?

Astfel nu e mirare, dacă ea, minunea minunilor, a servit mai mult ca orice alt mijloc să propage credința creștină în lume, să stărnicească împărăția lui Hristos în suflete.

Sfinții, sufletele de elită în împărăția harului, și-au reformat, schimbat temperamentul păcătos, au combătut și înfrânat caprițile firii, s'au desfăcut de vederile, de politica lumii, au renunțat la orice interes, s'au retras de fastul și pompa deșeartă a lumii, s'au jertfit numai intereselor sufletului nemuritor, s'au jertfit numai lui Dumnezeu, cu un cuvânt au tins spre culmile sfințeniei, numai încredințați fiind, că învățătura lui Hristos este dzeiască, sfântă și adevărată, este pecetluită deapururi cu această minune, cea mai mare între minuni, cu minunea învierii.

Ce rost avea să se închine ei unui mesia mîncinos, să presteze cult unui Dumnezeu falz, care ar fi muritor ca toți muritorii? Jertfele sute și mii, vieața lor abnegată are rost numai în lumina învierii, carea scoate în relief dzeirea lui Isus Hristos.

Da! Isus Hristos a înviat, trezindu-ne pe toți din moarte la vieață, frîngând cu putere porțile morții, și făcând să pătrundă în groapa sufletelor valurile de lumină ale vieții harului, cari fac să renască acolo ca din cenușă florile splendide ale virtuților; și să se împopuleze din nou acest raiu alui Dumnezeu, această grădină a desfătării, în care petrece

cu drag Spiritul Sfânt, și pe care a udat-o cu sângele său purpuriu grădinarul ceresc Isus Hristos.

Hristos a înviat! Cu putere elementară ne zgudue această minune, și ne silește să înviem și noi prin puterea aceluiași Dumnezeu, și să timdem ca vulturii cu aripi întinse spre soare, spre sfințenia vieții.

Să ne reformăm deci vieața în acest veac al reformelor, ca să fim și noi chip real al învierii Domnului.

Să dăm deci de aci încolo unui fiecăruia ce i-se cuvine: onoarea cui i-se cuvine onoarea, tributul cui i-se cuvine tributul, ascultarea cui i-se cuvine ascultarea, complesața acelorora cu cari dator suatem să întreținem legături amicale, asistență persoanelor avizate la aceasta, grija acelorora, de cari suntem răspunzători; da tuturor să le dăruim dreptate și dragoste, căci datorința avem față de toți. Să ne cinstim de aci încolo slujba ce ni-s'a încredințat, demnitatea cu care ne-au investit, postul ce Domnul ni-l'a dat în grije. Să ne jertfim odihna, sănătatea dacă e de lipsă, și vieața pentru datorința ce ne incumbă, în mijlocul ostenelelor ce ne așteaptă, a năcazurilor și amărăciunilor ce vor să fie. Să preferim conștiința interesului, probitatea norocului, adevărul lingușirii; să fim sinceri în vorbă, drepti în fapte, echitabili în judecată, de bună credință la învoeli. Să fim supuși lui Dumnezeu, restrîngându-ne la statul destinat nouă de provedință, fără a ne ridică prea sus, fără a ne amestecă, ingeră, a ne neliniști, plînge; mulțumiți cu condiția noastră, neconturbând pe alții, nepizmuind fericirea altora. Să fim credincioși pretinilor, generoși față de dușmani, recunoscători pentru binefaceri, răbdurii în năcazuri, uitând năpăstuirea, suferind pe cei slabi de ingeri. Iată ce înseamnă a învia, a fi viu.

Da! Să înviem și noi, ca să nu fim în sărbătoarea învierii Dlui o contradicție vie! Să știm armoniză până și lucrurile la aparență contradictorii. Să ne păstrăm autoritatea fără a vătămă dragostea, să fim politicoși dar sinceri, să ținem la onoare fiind smeriți în același timp, să ne interesăm de toate afacerile lumii, nepărăsind pietatea. Să ne menținem rangul cu modestie, drepturile cu desinteres, reputația renunțând în același timp la eul nostru. Să fim umili fără a fi josnici, mari fără a fi trufași, sinceri dar nu imprudenți, prudenți dar fără duplicitate, zeloși, fără mînie, curagioși dar nu temerari, dulci și pacinici fără pusilanimitate. Să ne posedăm cu un cuvânt deplin pe noi înșine, să ne răzimăm pe atotputința lui Dumnezeu, să fim neclățiți în mijlocul tuturor furtunilor.

Iată cum îmi închipui învierea.

Morți am fost până acuma. Să înviem căci Dl Hristos pe morți îi chiamă la înviere. „Și celor din morminte vieață le-a dăruit.”

Dr. Al. Nicolescu.

Vot universal secret în Prusia.

Agentia »Wolff« publică următorul ordin al împăratului Wilhelm, adresat cancelarului: Poporul german nici când nu a fost așa solidar ca în decursul acestui războiu. În sufletul meu strălucesc faptele întregului meu popor îndeplinite în războiu și lipsuri. Cancelarului imperial și prim-ministrului guvernului prusiac li incumbă datorința de-a promova aspirațiile acestei epoci, cu toate mijloacele juste. Domniata, — cancelarul imperial — ai arătat cu diferite ocațiuni, cum au să se construească formele statului ca fiecărui păture din popor să i-se dea teren pentru libera dezvoltare.

Dela început scopul domniei mele a fost să promovez dezvoltarea socială

a straturilor poporului. Nizuindu-mă ca unitatea dintre monarhie și popor să fie indisolubilă, am decis să realizez construcția vieții noastre interne, politice, economice, după cum conține situația politică.

Discuțiile asupra acestor schimbări în constituție, trebuiesc evitate din interese patriotice până când se vor reintoarce luptătorii ca și ei să discute și lucre în noua epocă de progres.

Doresc să se încheie de grabă pregătirile ca astfel după încheierea războiului, ce sperez, că nu e departe, să se poată înfăptui tot ceace e de lipsă în aceasta direcție.

După faptele mari făcute de popor în războiul acesta, cred, că în Prusia nu mai poate fi dreptul de vot după clase.

Casa de sus va corăspunde mai bine stării viitoare, dacă va cuprinde un număr mai mare, ca până acum, de bărbați cinstiți în cele mai largi straturi ale poporului.

Stare de războiu cu America.

— Congresul american întrunit în sesiune extraordinară Luni, săptămâna trecută, a hotărât cu majoritate de voturi declararea de războiu Germaniei pentru războiul necruțător de submarine. Ce privește scopul mai de aproape, pentru care America a intrat în războiu, după declarațiile expuse de președintele Wilson, „e asigurarea dreptului omeneșc”, iar nu răzbuinere sau cucerire. Pentru obținerea acestuia America va pune la dispoziția ententei bani, muniții și alimente.

În Washington s'a format o societate pentru cooperare comună în războiu între Anglia, Franța și America atât pe teren militar cât și financiar. Comandanții militari americani se vor supune întru toate îndrumărilor strategice date de ententă.

Deși America n'a declarat războiu Monarhiei austro-ungare, ministrul coman de externe a îndrumat pe ambasadorul din Washington, contele Tarnowski să ceară pașaportul și să rupă relațiile diplomatice cu America în cazul când senatul ar primi propunerea lui Wilson de-a declara războiu Germaniei.

Miliția și muncitorii din Rusia contra declarațiilor lui Miljukov. Zilele trecute noul ministru de externe al Rusiei, Mijukov a declarat, că scopul războiului este cuceriri teritoriale.

După informațiile primite din Petrograd de ziarele neutrale, muncitorii și exmișii militari s'au întrunit la Petrograd, unde după consultări lungi au hotărât să pretindă dela guvern declarație decisă, că războiul nu urmărește cuceriri teritoriale, și că guvernul e aplicat în orice moment să încheie pace pe lângă astfel de condiții, cari exclud la toate statele orice anexiune și desdaunare de războiu.

Ziarul „Svenska Dagbladet” aduce știrea primită din cercuri oficiale, că decizul luat de bărbații de încredere ai socialiștilor și militarilor în consultările dela Petrograd corăspund pe deplin declarațiilor făcute de contele Czernin și Bethmann-Hollweg.

Socialiștii din Skandinavia agită pentru întrunirea social-democraților la conferența de pace în Haga sau Stockholm. Motivul acestei întruniri e desbaterea asupra principiilor după cari puterile beligerante ar putea intra în discuții de pace.

Cuba încă e în stare de războiu. (Ag. Reuter). Președintele republicii Cuba a subscris decretul prin care se consideră în stare de războiu față de Germania.

Drepturi politice pentru jidovii din România. — Corespondentul din Iași a ziarului „Morning Post” a primit din cercuri autentice române informația, că guvernul român, sub influința schimbărilor din Rusia și a acțiunii depuse de jidovii din America de a se alătura aliaților, — a hotărât să deo jidovilor din România drepturi depline politice și libertate cetățenească.

Bulgaria a rupt relațiile diplomatice cu America. Agenția „Reuter” comunică: Ziarele din Washington anunță, că Bulgaria a rupt relațiile diplomatice cu Statele-Unite.

Anglia ocupă Rusia de nord? Agenția „Reuter” vestește următoarele: Știrile din Haparanda anunță, că guvernul din Anglia s'a consfățuit cu comisia executivă din Rusia, în care Anglia a cerut ocuparea Rusiei de nord. O parte din teritoriul acesta se află în stăpânirea armatelor germane. Anglia vrea garanții, că Rusia va întrebuința toate mijloacele și forța militară pentru eliberarea cât mai iute a acestui teritor de trupele germane.

FOITA.

Harald.

(Umland).

*Cu oastea bătută și pusă pe fugă
În crâncene lupte, Harald și cu-ai săi
Aleargă prin dulce lumină de lună
Cernută pe 'ntinderi de codri și văi.*

*Ce dânzii duc steaguri stropite cu sânge
Li-s inima rece și sufletu 'nfrânt.
Dar totuș ei cântă și versul lor julfic
Le 'mpreștie 'n lume pe neguri, pe vânt.*

*„Dar ce licăririi-s, ce pași prin tufişuri,
Ce sunuri ușoare prin foi de copac,
Ce glasuri se-apropiu pe norii de toamnă,
Ce șoapte-s pe luncă, pe vale, pe lac?”*

*„Ce bori parfumate adie prin ramuri,
Ce voci-s pe vale, ce dungi de lumini,
Pe lunci înflorite, dans de fecioare-i
La fel c'o ghirlandă de rose și crini?”*

*„Ce scumpe săruturi sunt pareă prin aer,
Ce străngeri în brațe, ce voci de parfum?”
— Li-s spadele smulse și roibii-s pe fugă
Și-abia proposiră de-o luncă pe drum!*

*E dansul, e hora cumplitelor Jele,
Sunt toate feciore cu trup răpitor
Ce mintea și-o fură — și toți luptătorii
Trecură 'n greșală hotarele lor.*

Doar singur eroul Harald la 'ntâmplare

Rămase pe cale cu ceva 'napoi

Și trupul-i de altfel din tălpi până 'n creștet

E imun de Jele, de vrăji și războiu.

*Și când își ajunge din nou luptătorii
Zăceau pretutindeni în mii sfârmături
Iar roibii cu coama sbârlită de spaimă
În crunte vârtejuri băteau prin păduri.*

*Cu inima 'nfrântă de-atâta durere
În lacrimi se smulge Harald dintre-ai săi
Și pleacă prin dulce lumină de lună
Vărsată pe 'ntinderi de codri și văi.*

*Și-aleargă, și-aleargă și 'n urmă 'nsteasă
Și iată din stâncă cu murmur sonor
Aluneacă apa — se-pleacă și soarbe
Cu poftă eroul din mândrul izvor.*

*Și cum își mai stânce năpravnica sete
Atâta se simte de greu și de 'n frânt
Că-i vine să zădă... și șede pe stâncă
Și 'ndată și-adoarme cu fruntea 'n pământ.*

*Acolo pe stâncă el doarme și astăzi
De veacuri de-arândul: un monstru de trunchi
Cu fruntea căzută pe pieptul de piatră
Cu barba și părul bătând pe genunchi.*

*Când fulgeră însă se 'nceară-arare
Și fierbe furtuna pe-al sării oblânc
Se asvârle prin visuri Harald după spadă-și
Și iarăș recade în somnu-i adânc!*

T. Murășanu.

Sănătatea sufletească a copiilor.

De H. Melin.

(Continuare.)

Stai deoparte și vezi, cum par'că toată ființa lui plâpândă s'a schimbat. Din strengăraș sglobiu s'a făcut Ingeraș duios. Simte că face lucru mare. Cetești aceasta din ochișorii de mărgăritar, în obrăjorii rumeni. O simțire neînțeleasă, care se naște în sufletul omului din cea mai fragedă vârstă.

Buzișoarele trandafirii i-se mișcă în ondulări ușoare și rugăciunea Domnului izvoarește caldă, duioasă, pătrunzătoare, ca un murmur de ape line în zorii zilei.

— Tatăl nostru, calele ești în ceriu...

Se roagă urmând pe mamică-sa. Si cu judecata lui copilărească întreabă uneori:

— Mamică, tata nost nu-i la bătaie? E în ceriu.

— Tăicuțu e acolo, scumpule, la bătaie, dar noi mai avem un tată mare în ceriu, care-i tată și lui tăicuțu și mie, și la bunica...

— Tata nost male din ceriu; 'fința-scă-se numele teău...

În casă e tăcere adâncă. Dorm muștele pe grindă, dorm puii de sub cloacă, doarme focul în vatră. Numai auritura

Războiul european.

— Telegramme oficiale. —

Budapesta, 10 Aprilie. Luptele dela Arras continuă. Englezii după pregătiri violente de artilerie și lupte cu grnate de mână au atacat frontul german pe o extensiune de 10 kilometri. După lupte întinse inamicului i-a succedat să pătrundă în pozițiile noastre ce sunt la cotitura de drum dela Arras. Față de atacurile inamicului superior numerice, două divizii au suferit, în rezistența îndârjită pierderi grele.

Spre sud-ost de Ipern trupele de asalt germane au pătruns în pozițiile engleze de unde s'au rentors cu 50 prinsoneri.

Pe celelalte fronturi nimic deosebit.

Informațiuni.

Hristos a înviat! Trimitem acest salut creștinesc tuturor cititorilor ziarului nostru, dorindu-le să petreacă în fericire luminatele sărbători a Învierii.

BCU Cluj / Central University of Cluj

icoanelor e trează, strălucește. Si două raze de lună la fereastră, cari prind parcă rugăciunea îngerească a copilășului și o duc la Domnul, Atotțiitorul.

— Vie împățătia ta, fie voia ta, plecăm în cețiu așa și p/e pământ...

O, mamă fericită, un inger scump! Rugăciunea lui copilărească e mai plăcută Domnului decât corurile cerești. Îngerei dragi, pentru voi ține Dumnezeu lumea!

*

Nimic mai frumos și mai mișcător, decât să vezi un copil rugându-se. Copilul e ca erinul câmpului: alb și curat. El e intruparea nevinovăției. Nu cunoaște ce este stricăciunea, nici glodul vieții. De aceea sufletele copiilor sunt mai aproape de Dumnezeu; rugăciunea lor răzbate mai curând la ceriu.

În viața copiilor, în creșterea lor, pe lângă sănătatea trupeză, de mare însemnătate este *sănătatea sufletească*. Trup sănătos și suflet rău, putred, — e cel mai jalnic lucru de pe lume. E ca părul sau mărul frumos și zdravăn din marginea drumului, care face poame pădurețe. Căci după roade se judecă prețul pomului și după suflet prețul omului.

Trupul are viață măsurată: cincizeci — șaiszeci de ani, nouăzeci ori chiar o sută. Apoi sapa și lopata; o groapă de un stângen. Dar sufletul nu moare. El

este scânteia sfântă a ființei omenești, e suflare dumnezească. Dumnezeu, stăpânul și ocărmuitorul lumilor, este veșnic; deci nemuritor este și sufletul omenească: chipul și asemănarea Domnului.

Prin urmare: sufletul e fruntea omului. El e icoana noastră. Cum îți e sufletul, atâta prețuiești în fața lui Dumnezeu.

La copii trebuie să ținem seamă, încă din cea mai fragedă vârstă a lor, cumcă sunt *ființe cu suflet*. Iar lucrul acesta nu numai trebuie să-l știm, ci să ne dăm zilnic seamă de el, și după cum nu uităm să dăm la fiecare zi hrană copilului, astfel să știm că copilul nostru are suflet, care încă cere hrană, ca, întocmai ca trupul, să se întărească și să înainteze spre desăvârșire.

Copilul dela o vreme, rând pe rând are dorinți pe cari le arată prin semne, începe să cunoască, judecă, face mici socoteli, se mânia uneori, dă semne de mici violenții nevinovate, chibzuește, își iubește părintii, — toate acestea sunt lucrări ale sufletului. Si precum trupul, ca să înainteze întru sănătate și creștere, are trebuință de hrană și de grijă, întocmai așa are și sufletul lipsă de povăț și de îndrumare bună, ca să purcedă pe cărarea cea dreaptă și înțeleaptă. Iar noi cei mari știm, că multe și încurcate sunt cărările vieții, unele strâmbe și pline de bolovani, altele largi dar pline de glod și de prăpăstii, iar calea cea dreaptă una singură

este. Calea aceasta e ținta omului înțelept. Spre dânsa trebuie să ne îndreptăm copilașii.

Sufletul e lucru de căpetenie în creșterea copiilor. Grijă de sănătatea lor sufletească, sau educația morală cum li zic învățații între sine, e ca una din fețele banului. Ban fără două fețe nu se poate. Astfel nu se poate crește fără să ținem seamă, deodată, de sănătatea trupeză și sănătatea sufletească a copiilor noștri. Acestea umblă împreună ca fețele banului.

Împreună dau om întreg, care poate să fie fericit în această lume și fericit mai ales în cealaltă, de peste mormânt.

Când este sufletul sănătos?

Sufletul este sănătos atunci, când năzuiește spre desăvârșire. A plecat dela Dumnezeu, trebuie să se întoarnă iarăși la dânsul. A se păstră curat și luminos, așa precum a fost din porneală, ori dacă s'a întâmplat să rățăcească sau să cadă — căci firea noastră prin neascultarea strămoșilor s'a făcut aplecată spre rău — atunci năzuința de a fi zilnic mai bun și mai aproape de lumină, iată sănătatea sufletească!

Creștini buni, oameni întregi, caractere morale, — acestea sunt țintele creșterii sufletești.

(Va urma).

Exerciții spirituale. Tinerimea gimnazială s'a mărturisit și cuminecat în zilele de 30 și 31 i. tr. Elevii preparandiali și elevele dela școala civilă în decursul săptămânei trecute. Pentru clerul gremial pâr. canonic și vicar general *Dr. Al. Nicolescu* a ținut în zilele de Luni și Marți două frumoase exortațiuni în catedrală.

Decorație. Dl *Octavian Boteanu*, plutonier voluntar al regim. de inf. Nr. 32 de hovezi din Dés, fiul preotului nostru din Nușfalău Ioan Boteanu, a fost decorat pentru ținuta vitejească dovedită în fața inamicului, cu medalia mare de argint clasa primă pentru vitejie.

Abzicerea ministrului comun de războiu. Conte Krobatiu, ministrul comun de războiu și-a înaintat abzicerea, care a fost primită din partea Majestății Sale.

La fondul orfelinatului gr.-cat. au trimis: *Nicolae Giurca*, paroh gr.-cat. în Colun 10 cor., în loc de cunună, pentru eternizarea memoriei lui *Dr. Valer Comșa* din Cinculmaro, dădat în 4 August 1916. — *Mihail Ciul*, teolog abs. în Sinteia (com. Arad), din prilejul cununiei sale la 13 Iulie 1916, cu dș. *Măricara Muntean*, fca parohului de acolo, a trimis 40 cor., în loc de anunțuri de cununie. — *Ioan Coza*, protopop în Pribilești (Chior), a trimis dela văduva *Maria Cicia* de acolo 10 cor., în loc de pomeana pentru repausatul său soț *Teodor*.

Hymen. Dl *Gavril Deac*, teolog abs. și dș. *Veturia Pop*, anunță actul cununiei lor, ce se va celebra în biserica gr.-cat. din Sângeorgiul-de-Meseș, Duminecă în 29 art. Sângeorgiul-de-Meseș—Bercea.

Lectură pentru soldați. Primit următoarea scrisoare:

Onorată Redacțiune! Subscrisul Vă rog să dați loc în „Unirea” următoarelor șire: Superioritatea Regimentului ces. reg. de infanterie Nr. 63, aflător pe front, s'a îngrijit între altele, ca ostașilor în timpul liber pentru recreare să li-se dea posibilitatea a se educa și în privința intelectuală. Din acest motiv a înființat spre acest scop anumite casine, servind aceste ca locașuri de întrunire, unde pe seama ostașilor li-se pun la dispoziție cărți de lectură și ziare. Subscrisul președinte al acestei casine (Soldatenheim) rog onoratul public românesc, autori de cărți, librării, să ne ajute cu binevoitorul lor sprijin, trimițându-ne cărți de lectură mai ușoară și frumoasă și ziare românești. Adresa: An das 63 K. u. k. Inf.-Regiments-Kommando, Deutsche Feldpost, 85 Landwerdiv. 17 Reservekor. I. Reg. Nr. 63.

În numele ostașilor, binevoitorii sprijinitori primească înainte sincerile mulțăminte.*)

Profesor Aurel B. Gajia
preotul militar al reg. ces. reg.
de inf. Nr. 63.

Din parte-ne recomandăm cu căldură acest apel foarte laudabil, cunoscută fiind setea soldaților noștri după lectură.

Publicul, care dorește să facă soldaților noștri o mare plăcere, adune cărți și trimeată soldaților noștri, pe adresa de mai sus.

„În amintirea profesorului *Dr. Ioan Rațiu*”. Sub acest titlu a apărut în tipografia noastră o broșură de 48 pag. cuprinzând vorbirile profesorilor: *Al. Ciura*, *G. Precup*,

*) Rog ca și alte ziare românești să reproducă această rugămintă. Idem.

Șt. Pop și a elevului *Marțian Modorcea*, ținute cu prilejul înmormântării regretatului *Dr. Ioan Rațiu* Urmează un articol al dui *A. Lupeanu—Melin*, și condoleanțele sosite la adresa direcțiunii din acest prilej.

Broșura e precedată de *portretul* bine-reușit a dădatului. Prețul ei e 50 fil și venitul curat ce va rezulta e destinat fondului „*Dr. Ioan Rațiu*”, din care se va celebra o liturghie anual pentru odihna sufletască a drului Rațiu și se va ridica mai târziu un monument. Acest fond dispune până acum de vre-o 800 cor. Comandele sunt a-se face la Librăria seminarială, sau la direcțiunea gimnazială, suprasolvirile se vor cvita în coloanele acestei foi.

A murit deputatul sas, Carol Schmidt, cunoscut cititorilor noștri, prin discursul lui recent, ținut în Camera ungară, în care suspecta întreg neamul românesc din Ungaria, la care discurs au răspuns tot în Camera d-iii deputați prof. dr. *Iosif Siegescu* și dr. *Șt. C. Pop*.

Din Brașov a venit vestea, că deputatul *Carol Schmidt*, s'a îmbolnăvit de o apărindere de plămâni, care a luat un caracter grav, și l-a doborât eri, Luni. *Schmidt* era de 51 ani, de profesiune avocat și semna ca redactor responsabil al ziarului brașovean „*Kronstädter Tageblatt*”. Dela 1895 este mereu deputat al cercului *Vidombac*.

„*P. P. R.*”

Mișcarea funcționarilor de stat. — Scumpetea extraordinară, pe care o simțeste mai ales funcționarii, când toți articlii s'au ureat cu sute de procente, a fost de mult obiectul discuției în publicistică. Luni, a doua zi a Paștilor apusene, s'a ținut o mare adunare a funcționarilor de stat sub prezidiul contelui *Teodor Bathány*. Adunarea a luat următoarea moțiune unanimă:

Să se înarticuloze în lege pragmatica de serviciu a funcționării. Pentru a putea suporta scumpetea războiului se reclamă și pe seama funcționării toate acelea favoruri, pe cari le are ofiterimea în articlii de trai și industrialii. Cer mai departe o urcare de leafa cu *una sută procente* pentru funcționarii din clasele XI—IX, pentru cei din clasa VIII și VII o urcare de *cel puțin 75%*, iar pentru cei din clasa VI și V o urcare de *50%*. Pentru aprovizionarea cu albituri și trebuițe de ale căsii, cere un *nou ajutor*, în așa proporție, că funcționarii necăsătoriti să primească cel puțin 600 cor., iar funcționarii căsătoriti și cari au cel puțin un copil să fie de cel puțin 800 cor. Se cere *separat* adaus de scumpete familiar, precum și retribuirea văduvelor, orfanilor și a pensionarilor.

Adunarea a concretizat comitetului, ca pe baza acestui conclud să facă raport de urgență ministrului prezident, parlamentului, și să facă toată propaganda necesară.

Toate ziarele înregistrează cu simpatie aceasta mișcare foarte îndreptățită. O recomandăm și noi, cu gândul la funcționarii noastră, care trăiește aceeași viață de mizerie ca și cei dela stat.

Mulțămită. La apelul din Nr. 15 al „*Unirii*”, am primit pentru orfanii din *Pănade*, dela părintele *Lazar Caba* din *Șoimuș* (*Sălăgiu*) 10 cor. S'a făcut unui copil o cămașută.

În numele orfanilor rog pe marimimosul donator să primească cele mai fierbinți mulțămiri. *Toma Cocișiu*.

Necrolog. Greu lovită de durere acumă văduva *Olivia Raț* născ. *Maior*, ea întriatat ceție, *Septimiu*, *Eugen* și *Olivia* ca fi și fică, văduva *Anisca Raț* ca mamă, *Marița Vultur* născ. *Raț* cu soră și *Georgiu Maior*, învăț. pensionat cu soția *Teresia* ca socrii, anunță tuturor conșăngeuilor și cunoscuților, moartea prea de timpurie a preaiubitului lor soț, tată, fi, frate și ginere:

† *Gheorghe Raț*,

oficial superior la posta supremă din Budapesta, întâmlat în mod tragic la prima Aprilie seara în gara dela *Rákoshegy* în al 53-lea an al etajii sale laborioase și în al 26-lea al prefericitei sale căsătorii.

Rămășițele pământești i-s'au astrucat provizor la 4 Aprilie după ritul bisericii apusene în cimiterul rom. cath. din *Rákoskeresztur*, deunde după încetarea crânceului războiu, la dorința-i proprie, se vor aduce și așeza spre vecnică odihnă în orașul *Régihalm* săcesc.

Rákosliget la 2 Aprilie 1917.

— † *Leontina Montani* născ. *Belu* din *Arad*, s'a stins din viață Luni în 2 Aprilie 1917, în etate de 27 ani.

— † *Fabiola Raicu* născ. *Pascu*, preoteasă, după grele suferințe, împărțită fiind cu sântele *Thize*, a încetat d.n viață Vineri în 6 April n. 1917 la 6 ore dim., în anul al 21-lea al vieții și primul al căsătoriei sale fericite.

Înmormântarea neuitatei defuncte a avut loc Duminecă în 8 April 1917, la 2 ore d. a. în cimiterul bisericii gr.-cat. din *Șarosal-unguresc*.

Odihneasă în pace!

Aviz. Aducem la cunoștința On. Preoțimi, că *formulare de rațiuni* în anul acesta nu se vor aclude la cercular. Formularele se pot procura dela *Librăria arhidiecezană* și costă cu toate aceluzele în duplu exemplar franco recom. 2 cor. 80 fil.

Posta Administrațiunii.

L. Sima, *Poptelec*. Pentru *I. Taloș* am primit 132 cor. De asemenea am primit abon. pe 1917. Suntem cu toate în rând și mulțămim.

Aduc la cunoștință

D-șoarei Lucreția Darvași, *Nagyvárad*, *Magyar-u. 22*, că am fost, sunt și probabil voi și fi în postul meu de învățătoare la institutul pedagogic din *Lugoj*.

Silvia Chirillă.

„*Economii*” societate pe acțiuni, institut de credit și economii în *Cluj—Koloșvár*.

Aducem la cunoștința tuturor deponenților noștri, că începând cu 1 April n. 1917 etalonul intereselor la toate depunerile a fost redus cu 1/2% (jumătate la sută).

Cluj—Koloșvár, 1 April n. 1917.

Direcțiunea.

Mielul.

— După Strindberg.

Tetrarhul Irod Antipas a plecat la Ierusalim, unde poporul era foarte turburat.

A descins la casa guvernatorului Pontiu Pilat, cu gândul să petreacă acolo Paștile, până va aranja afacerile orașului. În ajun privise luptele gladiatorilor din circ, apoi aranjă bacanalii și dormi până târziu. Stăpânul casei, plictisit în așteptarea oaspei, se urcă pe coperiș.

Orașul sfânt se desfășura înaintea lui, muntele Moria și biserica, Cion-ul și casa lui David.

La nord-est și est se întindea valea Saron până la Mediterană, și în aerul clar, dela o distanță de cinci mile, credea că e o panglică albastră. La răsărit se ridica muntele Olivilor cu grădinile și plantațiile lui de vii, maslini și smochini; jos murmură pârful Kidron, cu țăr-mul înflorit de lauri, tamariști și sălcii.

Guvernatorul era impacient și se opriă adese la balustradă, ca să privească spre tinda bisericii. Aici era o mișcare neobișnuită; oamenii se adunau grupuri-grupuri, apoi se reslăteau, ca să se îngrămădească și mai mult.

În sfârșit apărură tetrarhul, cu nutră somnolentă, cu ochii roșii.

Salută scurt și șezură în pripă, cași când ar da audiență.

Dar nu-i venia vorba; bărbia îi atârna și nu știa de unde să înceapă, căci, sub impresia orgiei, nu-și mai amintea de nimic.

Pilat îi veni într'ajutor.

— Vorbește, Irod! Inima ta e plină, și sufletul tău e neliniștit.

— Ce spui, frate?

— Ieri am discutat despre omul acela ciudat, care turbură poporul.

— Da, e adevărat! Dar eu l-am decapitat pe Ioan. Acum s'a ridicat din groapă?

— Nu, acesta e altul.

— Sunt doi?

— Da, acesta e un altul.

— Ei, dar fiecare vine cu aceeaș poveste; cu semnele cari au premers nașterea lui, cu obârșia lui supranaturală, întocmai ca Perseu în Mitologie și Platon în istorie. Nu e greșală? Nu e aceeaș persoană?

— Nu; la nici un caz nu!

— Cum îl chiamă numai? Iosua, Iesse...

— Il chiamă Isus și, cum se spune, și-ar fi petrecut copilăria în orașele egiptene Heliopolis și Leontopolis.

— E, va să zică, un fel de fermecător? Nu m'ar putea distra puțin?

— E greu să-l afli, căci el apare când ici, când colo. Dar putem să întrebăm pe preotul mai înalt; l-am chemat și ne așteaptă jos.

— Ce sgomot e în curtea bisericeii?

— Chipul Cesarului va fi pus în Sfânta-Sfintelor!

— Prea bine. Grațiosul nostru Cesar Tiberiu, trăiește în Capri, ca un descreeat, încasează bătăi dela nepotul său Caligula, dacă i-se poate zice nepot, căci mama lor... Și acum el devine zeu!... Hahaha!

— Antioh a pus în Sanctuarul Ovreilor statuia lui Iupiter de Epiphanes. Acesta era măcar zeu! Dar dacă îl vor pune și pe dobitocul de Tiberiu, asta înseamnă: revoluție.

— Ce ne privește? Chiamă preotul!

Pilat pleacă, să aducă pe Caiafa.

Irod își închise ochii și își încrucișă mâinile peste piept. Slujba îl plictisiă, căci îl împiedeca în distracțiile lui, de aceea îi plăcea să aranjeze chestiile cât mai repede.

Când Pilat s'a reîntors cu Caiafa, tetrarhul se trezi din ațipit, fără să-și dea seama unde e, și de ce era vorba.

Pilat se apropie de el, desmetecindu-l și atrăgându-i atenția asupra chestiei curente.

— E sgomot în templu — observă el, desmetecindu-se din somn. — Bine... E aici preotul. Ce sgomot e acolo?

— E Galileanul, care a devenit acum agresiv și a alungat din biserică pe precupeți.

Irod deveni atent.

— Aș vrea să-l văd.

— A plecat.

— Spune, preotule, ce e cu omul acesta? El e Mesia?

— Nu cred. E fiul unui biet tâmplar. Un fanatic.

— E prooroc?

— Răscoală poporul și calcă legea; îi plac petrecerile și e blasfem! Afirmă, că e fiul lui Dumnezeu.

— Aveți mărturii?

— Avem, dar își contrazic.

— Căutați atunci martori mai buni, cari să spună aceleași lucruri. Dar să vorbim acum de altceva! Știi că Cesarului i-s'a dat apotheoza, pe urma unei hotărâri a Senatului,

și că statuia lui trebuie așezată în biserică. Ce crezi de asta?

— Noi trăim din mila Cesarului, dar dacă se înfăptuiește aceasta infamie, mai bine mergem cu toții la moarte, ca Macaveii.

— Atunci mergeți la moarte! Caiafa se gândi o clipă.

— Voiu convoca Sinedriul, să le spun voința Cesarului.

— Bine. Dar înainte de Paști să-mi pui mâna pe Galilean, căci vreau să-l văd.

— Il voiu aduce.

— Pleacă în pace!

Caiafa se depărtă.

— Izraeliții sunt un popor încăpăținat — zise Pilat.

— Și eu sunt Israelit — răspunse Irod reșe — căci sunt edomit din sămânția lui Esau, iar mamă-mea e din neamul urgisit al Samaritanilor.

Pilat observă că greșise; bătura de trei ori în padiment cu bățul. Acesta se deschise, și prin apertură apărură o masă încărcată cu toate bunătățile, ce linguesc gustul rafinat roman.

Irod se însenină.

* * *

Hanna și Caiafa stau în tinda preoților și se sfătuiau.

— Cum nu putem încunjură infamia — zise Caiafa — și statuia Cesarului va fi așezată în sanctuar, poporul se va prăpădi în revoluție. Totuș ar fi mai bine, dacă am aduce jertfă Domnului, și ar muri cineva pentru popor.

— Ai dreptate. E lipsă de o jertfă expiatoare. Se apropie Paștile; să-l jertfim pe Galilean!

— Bine, dar jertfa trebuie să fie curată; e curat oare Galileanul?

— Curat, ca un miel!

— Să ia deci asupra-și păcatele lui Israel, ca să fim iertați prin sângele lui. Dar cine ni-l aduce?

— E aici un învățacel al lui.

Fu introdus Ioan, care mai târziu s'a numit Evanghelistul, și Caiafa începură să-l asculte.

— Ce poți dovedi împotriva Învățătorului tău? A greșit împotriva legii lui Moisi?

— A îndeplinit legea lui.

— Ce poruncă nouă a adaogat la legea noastră sfântă?

— Iubiți-vă unul pe altul!

— Spus-a, că el e împăratul Jidovilor?

— Învățătorul a spus; împărăția mea nu e din lumea aceasta.

— A învrășbit pe copii împotriva părinților?

— Invățătorul a spus: Cel-
ce iubește pe tatăl său sau pe mamă-sa
mai mult decât pe mine, nu este
vrednic de mine.

— Spus-a că omul își poate
neglija cu drept, datoriile lui de
cetățan?

— Invățătorul a spus: căutați,
mai înainte de toate împărăția lui
Dumnezeu și dreptatea Lui!

— Spus-a muncitorilor, să-și
întrerumpă lucrul?

— Invățătorul a spus: Veniți la
mine toți cei ce suferiți și sunteți
împovorați.

— Spus-a, că va cuceri lumea?

— Invățătorul a spus: Și vă va
cuprinde teama în lume, dar îndrăs-
niți, căci eu am biruit lumea.

Caiafa era sătul.

— Cât văd eu, omul ăsta n'a
răspuns la nici o întrebare.

— Invățătorul răspunde după
suflet și adevăr, iar voi întrebați
după trup și după literă. Nu suntem
copiii aceluiaș drăh.

— Nu înțeleg!

— M'ă trimis să propovăduiesc
săracilor vestea fericitoare, să vin-
dec înimile înfrânte, să predic li-
beritate celor prinși, să redau ve-
derea orbilor și să aduc răscumpă-
rare celor-ce sufăr.

— Tinere, cele ce le spui în
nepriceperea ta, nu sînt nici spre
lauda ta, nici spre a Invățătorului.

— Vai vouă, dacă oamenii vă
preamăresc; celce se teme de lim-
bile rele, e prada tuturor.

Caiafa se întoarce spre Hanna.

— Nu e acesta omul, care să
ne extrada pe Galileanul?

— Nu. Spune, nu te numești
Iscarioteanul?

— Nu. Mă numesc Ioan.

— Pleacă atunci. Dar trimite-ne
pe Iscarioteanul. Așteaptă puțin.
Spune-ne, în două vorbe, învățătura
Lui despre vieață?

— Moartea e răsplata celor
drepti — răspuse Ioan, fără să se
gândească.

— Vieața nu e?

— Prin moarte ajungem la
vieață!

— Ajunge! Poți merge!

Caiafa repetă, ca pentru a în-
telege mai bine, propriile lui vorbe:

— Moartea e răsplata dreptilor.

Deodată răsbătù gălăgia din
piață și din templu. Caiafa și Hanna
se apropiară de balustradă, să afle
pricina. O mulțime de leviți se în-
ghesuiau acolo, priveghind.

— E prins?

— L-au prins ca pe un resvră-
titor, căci a poruncit învățăcelilor
„să-și vîndă hainele, și să cumpere
săbii“.

— Erau înarmați?

— Au aflat la ei două săbii.

— Atunci sunt judecați!

Un urlat izbucnește în piața din
fața sinedriului; întâiu confuz, apoi
din ce în ce mai deslușit. Mulțimea
urla: Răstignește-l! Răstignește-l!

— Nu e prea aspră sentința asta?
— întrebă Caiafa.

— Nu — răspuse levitul; —
un învățăcel al lui, ce se numește
Simon sau Petru, a ridicat sabia
asupra lui Malthus și l-a rănit.

— Mai e lipsă de alți martori?

— Dar Invățătorul a spus: „Pu-
ne-ți sabia în teacă, căci tot celce
trage sabia, de sabie va muri!“

— Nu mai înțeleg nimic din
toată afacerea — zise Hanna, și co-
bori scările.

Dar mulțimea, tipă într'una:
Răstignește-l! Răstignește-l!

Al. Ciura.

Pădure, dragă pădure...

(Doină).

*Pădure, dragă pădure
Dare-ar Domnul să se'ndure
Să-și trimită vânturile
Pe toate pământurile
Lumea lungă, lumea lată
S'o tot sufle, s'o tot bată,
S'o sărute, s'o desmierde
Să răsără iarba verde,
Să răsără flori pe vale
Pân sub poala umbrei tale...
Și prin fiecare creangă
Umble graiuri de talangă
Și'n văzduh, peste câmpie
Cânte vers de ciocârlie
Și să fie 'n lume iară
Numai svon de primăvară...
Dare-ar Domnul să se'ndure
Pădure, dragă pădure.*

T. Murășanu.

Legendă de Paști.

— Cămașa lui Hristos. —

Și era ca la al șaselea ceas și s'a
făcut întunec peste tot pământul
pană la al nouălea ceas. Și s'a întu-
necat soarele și s'a rupt catapiteasma
bisericei pe la mijloc. (Luca 23, 44—5.)

În întunecimea aceea grozavă
numai trupurile goale ale celor trei
restigniți licăreau din înălțimile crucilor
într'o lumină fosforică; de jur împrejur
însă besna cea mai nepătrunsă. Și

atunci din înălțimea muntelui căpăți-
nilor s'a deslănțuit o vijelie în care
gemeau și cereau răsbumare pentru
sângele nevinovat al Celui Răstignit
toate elementele firii.

Vijelia îndoiă copacii și tufele la
pământ și făcea să se clatine și se
crepe chiar și zidurile cele mai pu-
ternice din Ierusalim. Frunzele masli-
nilor, sbiciuite de vânt plecau de pe
crengi ca un stol de păsărele speriate
și izbiau fețele Evreilor înspăimântați,
porniți la fugă, și ale soldaților romani
rămași de pază sub cele trei cruci.

Un fulger puternic scăpără de-
odată din norii uriași îngrămădiți de-a-
supra Ierusalimului, și la lumina lui
s'au văzut crucile celor trei răstigniți
pe Golgota, înroșite de sânge, iar trun-
chiurile de maslini încovoându-se și
gemând de furtună. Apoi s'a descăr-
cat un trăsnet asupra Ierusalimului care
a aprins unele case din apropierea
templului și le-a ars cu flacări galbene-
roșietice; țipetele desnădăjduite ale
oamenilor s'au înecat însă în bubui-
turile nenumărate și necurmte ce se
perândau din clipă în clipă.

Înși soldații romani cei neînfricați
în bătălii s'au umplut de groază,
în frunte cu sutașul lor, la vederea
acestei urgii a cerului. Și ei, cari mai
înainte își băteau joc de Cel Răstignit
zicând: »Bucură-te împăratul Evreilor!
acum nu mai îndrăsniau să-și ridice
privirile spre crucea Lui; se simțiau
înfrânți și rușinați.

Deși anevoie, totuș clipele tre-
ceau. Pe la ceasul al nouălea Isus Na-
zarineanul strigă cu durere: »Eli, eli
lamah șabactani?« iar mai apoi: »În-
setoșez!« Un soldat plin de compăti-
mire îi întinse buretele muiat în apă
și oțet, ca să-și stâmpere setea. Pe
urmă cu cuvintele: »Săvârșitu-s'a!«
Isus și-a dat sufletul.

În clipa aceea însă pământul s'a
cutremurat, pietrele s'au despicat, mor-
mintele s'au deschis și morți de mii
de ani s'au arătat. Legionarii romani
tremurau de groază și cugetau că și
sfârșitul lor s'a apropiat. Într'un glas
mărturisiră:

— Cu adevărat Fiul lui Dum-
nezeu a fost acesta!

* * *

Numai un legionar roman a stat
încăpăținat de o parte. Pe el nu l-au
sguduit de loc toate aceste cataclisme.
Dimpotrivă zicea:

— Să vedem, veni-va Eli, Dum-
nezeul lui, să-l măntuiască de pe cruce!

Peste armura lui de soldat și-a
așezat, ca un trofeu, cămașa lui Hristos
pe care el a dobândit-o la tragerea

de sorți. Și când ceva mai târziu a fost înlocuit de alți soldați, el a cerut voie dela sutaș să poată rămânea timp mai îndelungat acasă, fiindcă tinăra lui soție zăcea bolnavă în pat de luni de zile.

Intrând în odaia unde zăcea bolnava, îngrijită de o servitoare evreică, aceasta i-a zis plângând și frângându-și mâinile de durere:

— Stăpâne, astăzi au răstignit pe Domnul și Mântuitorul nostru și al vostru și al lumii întregi, de aceea s'au întâmplat minunile și grozăviile acestea în Ierusalim și jur, și de aceea s'a rupt catapiteasma bisericii în două.

Soldatul îndărgit nu luă în seamă gemetele și suspinele servitoarei, ci se trânti pe patu-i de odihnă, fără ca să-l prindă însă cătuș de puțin somnul. Ochii aceia senini și curați, dar totuș așa de muștrători ai Nazarineanului, îl ardeau la suflet și-l făcură să se ridice din așternut. Voi să plece. Dar înainte de-a plecă, mai aruncă o privire asupra nevastei sale bolnave pe care o acoperi mai bine să nu se răciască în răcoarea nopții și puse între altele, și cămașa lui Hristos, câștigată la sorți, deasupra ei.

Două zile și două nopți benchetui soldatul prin dughenele și tavernele Ierusalimului, jucă în zari (cubi) și câte toate, doar va uită privirea muștrătoare a Celui Răstignit.

Era acum ziua a treia, adică întâia din săptămână, după socoteala Evreilor, când deodată se lăți vestea, că Isus Nazarineanul, cel răstignit și păzit de soldați și în mormânt ca să nu fie furat, a înviat din morți și s'a dus în Galilea, unde l-au însoțit și învățării lui.

Mirat de vestea aceasta, soldatul veni acasă să o spună și nevastei, când iată, intrând în casă, își revede soția deplin sănătoasă și întremată.

— Cămașa lui Hristos cu care m'ai acoperit, m'a tămăduit din boală! Mi zise nevasta cu bucurie și căzu în brațele soțului ei care, văzând minunea aceasta întâmplată cu el, căzu în genuchi, instinctiv își făcu semnul crucii și rosti și el cuvintele rostite de tovarășii săi pe Golgota:

— Cu adevărat fiul lui Dumnezeu a fost acesta!

Ion Georgescu.

Rândunele.

Au sosit din depărtare
Stoluri dragi de Rândunele,
Ciripind își caută cuibul
În prejurul casei mele.

Și-i așa pustietate
Azi în curte și-n grădină,
Chiar și-n sborul lor să vede
Nelliniște, ne hodină;

Cu aripile de Fulguri
Pare că ne chiamă afară:
Ia eșiți să vedeți numai
Drăgulița primăvară:

Dar n'aude nimeni, nimeni,
Geamurile căsi-s sparte
Și stăpânii de altă dată
Par că-s duși acum departe.

Pe sub brășii din grădină
Nu-i un suflet să se încante,
Nici în riul ce aleargă
Fața 'n ape să-și descante;

Numa-o biată Rândunică
Stând pe cumpăna fântânii
Să întreabă supărată:
Oare unde-or fi stăpânii?

V. B. Munteșescu.

Limba în epoca elenismului.

Luptele pentru cea dintâi gramatică indo-europeană.

— Fragment. —

de: Dr. C. Pavel.

Istoriografil nu sunt de acord privitor la durata acestei epoci. Unii o socotesc dela moartea lui Aristoteles până la sfârșitul domniei lui Augustus, 300—14 d. Hr., iar alții dela Alexandru cel Mare până la închiderea școlilor grecești de către împăratul Iustinianus, adică dela 323 înainte de Hr. până la 529 d. Hr. Anul acesta s'ar potrivi mult mai bine chiar și pentru încheierea eului vechiu decât dela (476) al năruirii imperiului roman.

La 529 nu apune numai o împărăție, oricât de puternică ar fi fost aceea, ci — bătute de vânturile și scurse de pleile creștinismului — se închid eele din urmă academii ale lumii clasice, din cari s'au hrănit filozofia, concepția de viață, arta și cultura omenirii în secolul al mii de ani.

Intreb: câte împărății apar, dispar și reapar în vremea aceasta?

Acest restimp se numește epoca helenismului, de vremece cultura universală a timpului se hrănește încă direct din spiritul și din produsele literaturii eline. Alexandru cel Mare duse fără să-i succedă, cultura aceasta în Răsărit întocmai precum mai târziu o fac aceasta romanii în Apus. De aceea s'a și zis, că tot restul cultural al poporului roman consistă în răspândirea literaturii și artei eline în părțile apusene ale Europei.

Intr'o vreme — când cu admirația și cultul limbii sanscrite din jumătatea a doua a veacului XVIII — se vorbea despre urmele Orientului îndepărtat în cultura europeană. În realitate însă Orientul cu toate basmele și lumea lui visătoare n'a avut nici o influență asupra Europei, deoarece toate miile de ani din trecutul lui au produs un fel de civilizație inertă și mistică, nu însă o cultură cu îndrumări progresive pentru omenire.

Istoria culturii omeniești începe cu cea a culturii eline: „Vom hellenischen Boden ist uns jeder Zoll heilig, und mit Recht. Drüben im asiatischen Osten hatten und

haben nicht einmal die Menschen Persönlichkeit; hier in Hellas ist jeder Fluss, jeder Stein belebt, individualisiert; die stumme Natur erwacht zum Bewusstsein ihrer selbst. Und die Männer, durch welche dieses Wunder geschah, stehen vor uns, von den halb fabelhaften Zeiten des Trojanischen Krieges an bis zur Herrschaft Roms, ein jeder mit seiner eigenen unvergleichlichen Physiognomie: Helden, Herrscher, Krieger, Denker, Dichter, Bildner. Hier wurde der Mensch geboren.“¹⁾ Cuvinte, pe cât de sublime pe atât și de competente, pe cari însă n'am ținut să le redau și în românește, nu cumva să slăbesc frumusețaii puterea de expresivitate a celor.

În această epocă cu bogate moșteniri literare și cu drumuri deschise aproape în toate ramurile științei, polemiile și cercetările asupra limbii cu vremea se desfac din înrejile filozofiei. — În partea dintâi, numită: *Periada alexandrină*, statornicite fiind deja toate formele fundamentale ale gândirii omeniești, metoda inductivă alui Socrates, logica și poezia lui Aristoteles — nu-i mirare, dacă și preocupările de limbă și rezultatele dobândite pe urma lor iau o formă mai concretă și mai științifică, dând în aceeași vreme omenirii cele dintâi scrieri de gramatică, sintaxă, etimologie, adică de lingvistică specială.

Din Atena, după decaderea și apunerea vieții de stat, pornesc o samă de școli filozofice cu noi preocupări științifice, genuri literare și poetice, Thakritos. Dintr'aceste, unele cum sunt academia cea nouă, cinicii și scepticii, au dispărut fără să fi lăsat vre-o urmă mai remarcabilă în știința limbii, iar altele, îndeosebi epicureiștii, gramaticii din Alexandria și stoicii din Pergamon, prin talente incontestabile reușesc, să smulgă preocupările de limbă din nemilostivul potep de vorbe ale filozofilor decadente și a indica mai de aproape alvia, în care aveau să se scurgă cercetările veacurilor, ce urmară.

Alexandria și Pergamonul ne prezintă munca stăruitoare și pricepătoare a unor spirite mai familiarizate cu atmosfera și postulatele științifice atât în materie de critică literară cât și în cea de limbă. Scrierilor lor, fie filozofice, poetice ori retorice, fie cele filologice, ascund o samă de observații și momente, ce pot servi drept bază și punct de plecare pentru lingvistica proprie.

Dintre direcțiile filozofice din vremea aceasta sub raportul cercetărilor și al preocupărilor de limbă se distinge școala epicureilor, al cărei întemeietor a fost *Epikuros* (342—270). Electie cum era, pe urma filozofiei lui *Herakleitos* și *Democritos* lărgoște teoriile lui Aristoteles privitoare la filozofia limbii, asupra cărora am insistat mai de aproape în câțiva numeri din anul trecut al acestui ziar²⁾. *Epikuros* ține să împace cele două teorii, și din punct de al evoluției statornicește ordinea logică a principiilor: *φύσις* din filozofia lui *Herakleitos* și *θεός* sau *νόμος* sulevată mai întâi de *Democritos*. În polemiile cu stoicii, — aceștia i-au scos vestea, deși *Epikuros* trăia retras și foarte cumpătat; adeseori zicea, că, dacă are pâne de orz și apă rece, discută și cu Zeus despre fericire —

¹⁾ Houston Stewart Chamberlain: *Die Grundlagen des XIX Jahrhunderts*. München 1899 — 1900, pag. 50, și Karl Krumbacher: *Populäre Aufsätze*. Leipzig 1909, pag. 198.

²⁾ *Unirea* 1916, Nr. 43, 44, 45, 46.

aduce o nouă idee în lingvistica generală. La întrebările: dacă limba există dela natura *φύσει*, cum se face, că sunt mai multe limbi și unele atât de primitive, Epikuros răspunde prin a suleva pe urma lui Hippokrates teoria mediului. Influența pământului asupra omului deja au accentuat-o și alții cu mult înainte de Hippokrates. Herodotos zice într'un loc, că pământul sărac produce bărbați mai curajoși. Înfrurirea mediului se resimte și în filosofia lui Empedokles și Anaximandros, dar mai de aproape e găsim formulată în cercetările iatrometereologice ale lui Hippokrates. În scrierea: *Περὶ ἀέρος, ὑδάτων, τόπων* — despre aer, apă și locuri — zice, că influința climatologică, hidrografică și orografică se resimte nu numai asupra calităților truștești ale locuitorilor, ci și asupra spiritului acelora¹⁾. Mikrokosmos omenesc este un rezultat, o parte omogenă a mediului ambiant — περιέχον —. Sentimentele atârână dela dispoziție și dispoziția dela mediu.

Positivist, Epikuros stăruie pe lângă părerea, că omul stă sub influențele foarte schimbătoare ale temperamentului, pământului și ale climatei. Aceste pricinuesc nu numai diferențierea raselor, ci și chipul de reacție al acelora la lumea din afară. Cu vederile aceste Epikuros tatreduce în istorie, aprecierea mediului ambiant, περιέχον²⁾. Tarnate într'altă formă, cu puține modificări aceste idei sunt reluate de o samă de gânditori, istoriografi și esteți ai veacurilor din urmă. Rolul elementelor antropocosmice e susținut mai târziu de filozofia lui Bacon, Montesquien,³⁾ Herder⁴⁾, până când în suta XIX. marii literați francezi îl aplicară în aprecierea actelor și a genurilor literare. Stendhal (1783—1842), Sainte-Beuve (1804—1869) și pe urma lor Hippolyse Taine (1828—1893) reliefează și formulează pentru lumea morală principiul mediului ambiant.

E de ajuns chiar și numai numele lui Taine, ca să ne reamintim ideea principală a criticii estetice și literare din veacul al XIX. Aceasta este teoria milieu-lui, *theorie du milieu*, exagerată de uconicii, dar nedespărțită de numele marelui estet, care cu deosebire în scrierile de critică literară, apoi în prefața istoriei literaturii engleze și în filozofia artelor aplică raporturile din lumea fizică — *dependance et conditions* — ca și — *forces primordiales* — la istoria literaturii și a artelor⁵⁾. Principiul forțelor primordiale — race milieu, moment, — stăpânește critica literară aproape în toată scurgerea veacului XIX până prin anii 1890, când Ferdinand Brunetiere (1849—1906) doctor polemic, întemeiat pe filozofia evoluționistă, îndeosebi pe cea alui H. Spencer, sulevă în istoria genurilor poetice transformismul evolutiv și într'o bogată serie de scrieri, mai ales în *Evolution des genres dans l'histoire de la litterature*. Paris 1890, pledează pe lângă critica impersonalo-evoluționistă.

După această scurtă abateră, ce ne învederează, că multe din ideile filosofiei și

cele ale științei moderne, într'o formă oarecare deja sunt atinse de mintea poporului elin, urmează să reluăm firul filosofării lui Epikuros asupra limbii.

Profitând de evidențierea rolului, pe care îl are periechoul — mediul — în viața morală a omului, Epikuros emite părerea, că, deși limba există dela natură — *φύσει*, diferențierea limbilor însă n'are să ne mire, de vremece popoarele, amăsurat pământului, climatei și rasei, precum și chipului de-a primi impresiile din afară ale mediului, au dat fiecare prin sunete diferite expresie emoțiilor ce le-au stăpânit. Pe calea aceasta s'a format limba embryonală. Viața practică i-a silit pe oameni, ca forma aceasta primitivă a limbii s'o deoaalte mai departe, făcând un fel de convenție, ce privește înțelegerea aceleia. În chipul acesta vedem, că filozofia epicureismului în evoluția treptată a limbii dă mai mare rol convenției, teoriei *θεσις*, decât naturii. Adecătelea utilitarismului a produs limba, el a închiegat-o și pe urma lui s'au ivit formele pentru exprimarea noțiunilor mai abstracte. Natura e numai baza; înfrirarea și clădirea limbii este de a-se atribui convenției.

Aceasta este sinteza epicureismului în materie de limbă, în filozofia limbii sau în lingvistica generală. Cu apăsarea lui dispare cea din urmă școală filozofică, ce se preocupă esclusiv numai de ultimele întrebări asupra limbii. Deja stoicii pe lângă vagi filosofări privitoare la originea și înfrirarea graiului omenesc, aduc în discuții, analizează și deșbat însăș țesătura limbii.

Stoicismul întemeiat de Zenon (331—264) se ilustrează prin o samă de gânditori și filologi ce în tratarea chestiilor de limbă dovedesc nu numai zel, ci și talent. Dintre filozofii acestei direcții pe teren lingvistic se disting îndeosebi: Chrysippos din Soli (280—207) cu scrierea: *Περὶ τῆς ἀνομαλίας*, despre anomalie și *Περὶ τῶν πέντε πρώσεων*, despre cele cinci cazuri. Pe lângă Chrysippos, Varro¹⁾ mai amintește pe Antipater din Tarsos, elevul lui Panaitios din Rhodos, pe Apollonios din Tyros, pe Kleantes din Assos și pe Athenodoros. Dintre gramaticii de profesie aderă la principiile stoicilor capul școlii din Pergamon, Krates din Mallos, mort la 142 î. de Hr., cel mai temeinic și mai aprins reprezentant al anomalistilor.

Preocupările de limbă ale stoicismului izvoresc din sobrietatea și aspectul măreț al gândirii omenesci, ce se desprinde din învățăturile acestei școli. Filozofia stoicilor este cea dintâi etapă a demnității omenesci. Stoicii sulevă cele dintâi idei umanitare despre libertatea și drepturile naturale ale omului; ei ne deteră primele îndemnuri altruistice, de datorie, devotament și jertfă în istoria omenirii²⁾. Ideia fundamentală a acestei filozofii pleacă din principiul, că mintea trebuie să înfrâne pornirile și ea are să stăpânească toate lucrările omului. Normativul vieții este: *Ὁμολογουμένως τῇ φύσει ζῆν*, — naturae convenienter vivere. Și dacă în toate manifestările vieții avem să ne potrivim legilor naturale, urmează că și limba este de a-se studia în legătură cu viața. Deși limba, ca și un produs al naturii există *φύσει*, totuș de datorie gramaticului este să-și dea samă și de schimbările și abaterile, la care

e supusă aceea în viața de toate zilele. Ei sunt așadar cei dintâi, cari au simțit pulsul obștei; svăcnirea graiului poporal în țesătura limbii. Urmele pe care le întipărește această cenușoasă însucetă, multă vreme nebagată în samă și părăsită, în organismul limbii, au fost mai întâi apreciate de gramaticii stoicizmului. *Deja în suta III. înainte de Hristos ei accentuară că numai limba vorbită este îndreptățită să dea direcție studiilor lingvistice*. Stoicii au sulevat în istoria lingvisticii chestia anomaliilor, arătând în aceeaș vreme asupra momentelor psihologice — astăzi pe urma lui W. Humboldt, Lazarus, Steinthal, Wundt și Hermann Paul atât de apreciate în știința limbii.

(Va urma).

Cu dor privesc...

*Cu dor privesc prin ochiul de fereastă,
menit să fie între min' și lume,
părăul, care-n neacă și alungă
gândurile-mi nebune.*

*E mică sticla, mititel părăul
și gândurile-s triste, negre, grele.
— De n'ași sări o Cruce-n vârș de-o turlă,
ași fi pierit de ele.*

*Tu-mi ești nădejdea stântă, mângâierea!
În tin' mă-nered, mântuitoare Cruce!
Veni-vor vremuri poate și mai grele
și iarăși să vor duce,*

*Căci câte rele peste noi venit au?...
Și azi furtuna vâjâie și urlă!...
Iar neclătită, vecinic va sta Crucea
pe vârș de turlă!!!*

Emil D. Măcelariu.

Cuvântarea sfântului Părinte Efrem Sirul. *)

Despre:

A doua venire a Domnului Hristos.

Frica lui Dumnezeu să nu se depărteze nici când din inimile noastre. Adă-ți aminte totdeauna de ziua din urmă și înfricoșată, când cerul va fi mistuit de foc arzător și pământul cu toate ce se află pe el, va fi pusit de foc; când stelele vor cădea asemenea frunzelor toamna, soarele și luna întunecând nu-și vor mai da lumina; — când Fiul omului iarăși va veni pe pământ; când țăriile cerului se vor clăti, când vor veni ingerii și va suna trâmbița, când la venirea Domnului s'a zări flacăra de foc care va cuprinde toate și va aprinde lumea întregă; când furtuni de vânt, cutremurări de pământ, fulgere îngrozitoare vor veni cu apă putere mare, de care n'a mai fost și n'a mai fi, și belta cerului se va urni cu sgomot mare. — Iubiții mei frații! ce frică și credință puțină vor cuprinde atunci inimile noastre, ce temere și ce cutremur ne va stăpâni! Să ne aducem aminte, că jidovii în pustie întru atâta s'au spăriat de sunet și întunecimea cerului, încât au vrut să fugă

*) Am tradus și dau aici minunata cuvântare a acestui sfânt Părinte, pentru că — așa cred — gândurile mărețe și puternice cuprinse în ea sunt în stare să ne facă pe toți, să ne gândim la acest lucru și să ne îndemne la fapte bune.

G. Pteancu.

1) E. Littré: Oeuvres complètes d'Hippocrate. Paris 1861 și E. Meyer: Gesch. d. Altert. IV. 210.

2) *Μικρά ἔπιτομή*, scrisoare către Herodotos.

3) Montesquien: Esprit des lois 1747—8.

4) Herder: Ideen zur Philosophie der Geschichte 1784.

5) H. Taine: Essais de critique et d'histoire. Paris 1865. Preface, apoi în: Histoire de la litt. anglaise, Paris 1864. Introduction și în Philosophie de l'art, Paris 1865.

1) Varro: De lingua latina VI. 2.

2) Cicero: De finib. II. 11.

dinaintea feței lui Dumnezeu care a grăit lor, ca năcumva să-i ajungă cuvântul lui Dumnezeu, căci nicidecum n'au putut suferi ceace s'a întâmplat.

Măcară Domnul n'a venit atunci spre laflicarea lor, nici le-a grăit întru mânia sa, ci cu mângăierea sa întreagă a vrut să le descopere, că Domnul Dumnezeu lor este cu ei.

Iată, ascultați iubii mei frați: dacă jidovii n'au putut răbdă nici venirea plină de mângăiere a Domnului, când nici cerul nu s'a topit de foc, nici pământul cu toate de pe el n'a ars, când nici trâmbița chemătoare la judecată n'a sunat, după cum e prorocit despre ziua aceea; când lumea nu s'a pustiit de foc și nu i-a cuprins frica de întâmplările viitoare, — și totuși n'au putut răbdă venirea Domnului: — ce vom face atunci noi, iubitorilor, când Domnul se va scobori cu mânia și cu voia de a pedepsi și va șede pe scaunul judecării sale, — când dela răsărit până la apus va aduna toate popoarele pământului să-i judece și să plătească fiecărui după vrednicia sa!

Vai mie, vai mie!

Cum va fi atunci îndrăzneala noastră, când vom fi chemați înaintea scaunului judecării îngrozitoare, — fără sprijin și fără mângăiere! Vai mie, vai mie! Unde-i puterea trupului, unde nălcirea nefolositoare a frumșeții, unde plăcerile trupesti, unde nerușinarea increzătoare care nu cunoaște cinste? Unde pompa deșartă a hainelor scumpe? Ce va fi din aceea, cari au beut lângă glasul vesel a bandelor, dar nu s'au gândit nici când la lucrurile lui Dumnezeu, — și dintr'aceia, cari și-au trait vieța cu nepăsare lenioasă sau blăstămății fără de Dumnezeu? Unde-i beția plăcerilor? Toate sunt pierdute, s'au imprăștiat ca fumul. Dar sărăceni și pofta sălbatecă (nepăcătoasă) după lucruri pământești, — cari nasc iubirea de sine (egoism) și impietirea inimii. Unde-i lala sălbatecă, care numai pe sine se socotește a fi ceva? Ce s'au făcut norocul orb pământesc, mărirea și puterea deșartă pământească? Unde-s aceia, cari din fală pentru avuția lor au tăgăduit pe Dumnezeu? Dacă s'ar uită în jur, se vor mira, șor începe a tremura cu groază, îi va cuprinde frică și durere cași durerea grea a femeilor cari nasc, — și pustiirea îngrozitoare a lumii îi va nimici. Unde-i înțelepciunea învățaților și puterea vicleană a filozofării lor? Vai lor! s'a tulburat înțelepciunea capului lor și umblă în latari ca oamenii beți; toată știința lor s'a făcut nimica și înțelepciunea lor i-a făcut de rușine! Unde-s înțelepții, cărturarii, căutătorii naturii (firii) lumii acesteia amare?

Fraților, aduceți-vă aminte, că va peri toată vitejia voastră, până va trebui să dăm seamă despre vieța voastră, despre faptele noastre însemnate și despre cele ce se par mici. Căci judecătorul cerească cel preadreit va cere în seamă toate cuvintele noastre deșarte. Vai, ce grea va fi atunci soarta noastră, dacă vrem să aflăm milă înaintea feței Lui sfinte.

Dar ce bucurie va cuprinde inimile noastre, când vom putea sta dea dreapta împăratului cerească, dacă vom fi și noi în ceata fericită a dreptilor, împreună cu Avraam, Isaac, Iacob, cu Moise, Noe, Iob și David împăratul, împreună cu profeții, cu

sf. apostoli și martiri (mucenici) și cu aceia, cari au trăit vieța plăcută lui Dumnezeu. Acum auzi istoria vieții lor și te miri de virtuțile lor: atunci vor veni înaintea ta, te vor îmbrățoșă și se vor bucura împreună cu tine de bunurile vieții de veci. Ce fericit, ce îndestulit va fi atunci sufletul nostru. Ce fericire nespuse de mare va fi partea noastră atunci, când Stăpânul mărit (slăvit) al veșniciei va grăi către noi cu fața strălucitoare de bucurie: „*Veniți, binecuvântații Tatălui meu și moșteniți împărăția care s'a gătit vouă dela întemeierea lumii*“. Atunci veți intra, fraților, în împărăția mării, veți lua din mâna Domnului canuna preasf. moasă a mării, veți domni veci împreună cu Hristos. Atunci veți lua partea moștenirii voastre, bunurile neperitoare, cari le-a gătit Dumnezeu aceloră, cari îl iubesc. Atunci hodina voastră va fi pașnică, și nime nu vă va tulbură. Găditi-vă dară bine, fraților, ce înseamnă a domni cu Hristos în ceruri, a vedea fața Lui mărită întru toți vecii, și a avea pe dătătorul tuturor strălucirilor sufletesti. Nu soarele va fi atunci lumina zitelor noastre — cum zice Isaia prorocul, — nu răsăritul lunii începutul nopților noastre, căci atunci Hristos Dumnezeu mării va fi lumina noastră veșnică și neperitoare.

Iată, ați auzit, fraților, câtă mărire și câtă fericire așteaptă pe aceia, cari se tem de Domnul și țin legile Lui!

Acum vă gândiți și la soarta amară (tristă) a păcătoșilor, când căutătura aspră a Judecătorului neînduplecat le va tulbură sufletul așa, că nu vor afla nici o apărare. Ce rușinoasă va fi starea lor de-a stânga împăratului veșnic, când li va cuprinde înțineracul și vor auzi glasul îngrozitor al mâniei Domnului: „*Depărtați-vă dela mine blăstămașilor în focul de veci, care s'a gătit diavolului și ingerilor lui*“. Vai, de-o mie de ori vai va fi atunci, căci sufletul lor va fi apăsă de porunca: „*În iad cu păcătoșii, în iad cu toate popoarele cari nu s'au gândit la Dumnezeu lor*“. Vai, de-o mie de ori vai, ce îngrozitor va fi glasul departe-sunător al durerii lor, când vor ajunge la locul cel mai înfricoșat a pedepselor în veci ținătoare. Vai, de-o mie de ori vai, căci este îngrozitor locul plângerii și al scârșinirii dinților, care se numește: iad. Înă și diavolul se cutremură de el. Vai, de-o mie de ori vai, căci iadul este foc în veci nestins. Vai, ce înveninat (otrăvit) e acul viermelui care în veci nu doarme. Ce soarte grea este a fi aruncat în focul de veci! Ce fără milă sunt ingerii căzuți cari fără încetare chinuiesc pe oamenii osândiți, căci îi înjură (suduiesc) fără încetare prin cuvinte reci și nemiloase, și țin înaintea lor fără încetare păcatele lor vechi. Atunci osândiții își vor ridica glasul și vor cere îndurare, — și nimeni nu va fi, care înaintea feței lui Dumnezeu să ceară milă pentru ei. Pentru că pe osândiți nu i mai așteaptă mântuire, slobozire niciodată. Atunci vor cunoaște, că toate lucrurile pământului n'ajung nimica; că în ce au căutat ei odată bucuria lor, și despre ce au crezut ei că e dulce, — e neasămănat mai amar decât orice venin (otrăvă), decât orice fier. — Unde este acum plăcerea păcatului sau ce ar numit fără minte așa? Nu este altă plăcere decât frica și dragostea lui Dumnezeu! Aceasta este singura plăcere ade-

vărată. Aceasta umple inima omului cu mulțimea bunurilor sufletesti. — Atunci osândiții ei înșiși vor osândi faptele lor rele. Atunci vor cunoaște pe față puterea dreptății lui Dumnezeu și vor striga cu glas mare: Iată, au vestit nouă înainte, că asta va fi pedeapsa păcatului, noi însă n'am vrut să ne întoarcem dela datinile noastre păcătoase. Dar ce va folosi cunoașterea? Orice strigare va fi atunci tărzie,

Vai, vai mie! Sufletul meu încă-lapasă păcatele grele; e mai mare mulțimea păcatelor mele decât nisipul mării. M'am gârbovit sub greutatea păcatelor mele, ca celea poartă lanțuri de rob. Nu cutex să ridic ochii mei spre înălțimea cerului. Cătră cine să mă întorc pentru ajutor? La tine, la tine, o Dumnezeule preabună și îndurată, — îndură-te spre mine după mulțimea îndurărilor Tale. Spală fărădelegile mele de pe sufletul meu și mă curățește tot mai tare de spurcăciunea păcatelor mele. Că iată eu fărădelegea mea o cunosc și păcatele mele înaintea mea sunt pururea. Ție anuia am greșit și rău înaintea Ta am făcut. Dar în mijlocul ticăloșiei păcatelor mele mă întorc cătră îndurarea Ta nemăsurată. Te-am mâniat, și totuși mă întorc la tine pentru îndurare, căci ești Dumnezeu peste măsură îndurat. M'am lăpădat de Tine și iată iar mă întorc la Tine, căci ești nespuse de bun și nemăsurat de milostiv. Mă cucerească înaintea Ta cu glas tânguitor și rugător: întoarce fața Ta dela păcatele mele și fărădelegile mele șterge-le pentru numele Tău cel sfânt, căci n'am nimic ce ți aş putea aduce ca jertfă: nici faptă bună, nici vrednicie, încă nici inimă curată. Dar cred în îndurarea Ta și pentru aceea mă întorc la tine, o Domne a miloșilor! — Inimă curată zidește întru mine și cu Spiritul Tău cel sfânt mă întărește, ca năcumva să păcătuesc din nou, ei de acum în toate zilele vieții mele să slujesc Ție în sfințenie și dreptate, Ție pe care te laudă puterile cerești, căruia se cade putere, mărire, laudă și multămită în veci. Amin.

Traducere de: Preotul

George M. Pteancu.

Chorea.

E o boală nervoasă, ce se caracterizează prin mișcări neregulate ale membrelor, ale feței și prin turburări de simțiri și sufletesti. E foarte comună mai ales în a doua copilărie unde se observă de obicei.

Cauza. Copii între 7—14 ani sunt cei mai deși prinși de choree. Fetele sunt mai mult expuse ca băieții; ele dau o proporțiune de 58 pentru 32 de băieți la o sută de choreici.

Ereditatea ca pentru orice boală nervoasă are o mare importanță. Mamele choreice vor da naștere la un viitor choreic; din părinți isterici, epileptici-alcoolici, neurastenici, și nebuni se nasc de regulă choreici. Boala cea mai apropiată și învecinată cu chorea e isteria, fiindcă la cele mai multe fete choreice s'au observat semne de isterie.

Privirea copiilor în școli publice sau private face, ca chorea să se desvoadă și transmită celorlalte fetițe și numai prin imitație.

Cu toate aceste cauzele principale sunt: temperamentul nervos, emoțiile morale violente, frica, spaima, pedepsele corporale, sleirea nervoasă pe cum și unele boale ca: reumatismul articular, pneumonia, febrele eruptive, isteria și slăbiciunea generală a corpului.

Caractere. Choreea poate se izbucni deodată în urma unei izbiri nervoase de frică, de spaimă de bătaie, prin mișcări neregulate cari apar de odată sau să se arete prin câteva tulburări: de schimbare a caracterului, iritabilitate, nerăbdare, neastâmpăr, distracțiune printr-o nelindemânare neexplicabilă, insomnie și prin turburări ale tubului digestiv.

Cel mai principal și caracteristic simptom în choree este însă mișcarea neregulată a membrilor și în special a mâinilor cari la început e aproape inobservabilă devenind însă din ce în ce mai pronunțată, ceea ce foarte ușor se poate observa mai ales când copilul este ținut să ia o atitudine fixă.

Mai ales la fete se poate observa cu mai mare ușurință; căci ea nu poate coasa cu îndemânarea obișnuită, se înțapă cu acul foarte des, nu poate introduce firul în urechile acului, nici să-și ridice acul căzut la pământ din cauza mișcării neregulate a mâinii și a degetelor dela mână.

Scrierea se face neregulată, schimonosită și aproape necetibilă. În repaus mâinile se mișcă din când în când și copilul nu poate sta la un loc — e cuprins de un neastâmpăr — de o iritație nervoasă. În mers mișcă când un umăr când altul, dă din mâni — mișcă din cap — iar mersul e săltăreț. Vrând să apuce un obiect, el întinde mâna neregulat și nesigur — și fără vină restoarnă — ex. un pahar de apă — o lingură cu supă etc.

E caracteristic, că mișcările sunt mai pronunțate când copilul e observat și urmărit de cineva. Și ce e mai caracteristic, că mișcările de natură choreică nu se pot stăpâni — nu sunt supuse voinței.

La față el poate face tot felul de mișcări, de strâmbături de gură, de săltături de obraz, închide și deschide ochii fără voie și râde ori când, vorbirea e neregulată și găngăitoare, unii rămân muți, iar alții dau naștere la niște gamite ca de lătrat. De multe ori chiar și înghițirea devine foarte anevoioasă — dacă nu imposibilă.

În cazurile ușoare boala se poate mărgini numai la niște mișcări neregulate din membre — neastâmpăr și oarecari strâmbături și mișcări ale feței.

Profilaxie. Orice copil cu choree va fi izolat spre a feri pe ceilalți de a contracta prin imitație.¹⁾ În cazurile grave copilul va sta în pat, având membrele înfășurate, ferindu-le de loviturile, mișcărilor neregulate, iar alimentația preparată mai mult din lichide hrănitoare va fi dată de altcineva. Institutorii și profesorii de școală vor trebui se cunoască această boală — se izoleze pe bolnav, se i-se recomande medicul. — Boala e curabilă fără urmări, dacă tratamentul este făcut regulat — rațional și la timp.

Dr. Hâncu.

Psalm 6.

Doamne nu cu-a Ta mânie să mă mustri, — ori să
[mă cert]i
cu a Ta dreaptă urgie; ci Te rog ca să mă ierți
și îndură-Te spre mine, că neputincios sint eu
și îmi vindecă, oh Doamne, tulburat sufletul meu.
Tulburatu-sau-ntru mine toate oasele-mi pe rând;
și Tu, Doamne, până când?
Întoarce-te, Doamne, scapă sufletul meu de păcat
ci cu mila Ta cea mare, arată-mi că m'ai iertat.
Că-ntru moarte, Doamne, cine va-aminti numele Tău,
sau în iad mărturisii-va cine va păcatul său?
Ostenit-am în suspine, toată noaptea-oi lăcrăma
și cu lacrimile mele așter nutu-mi-voi uda!
Doamne sfinte, de mânie ochiul mi-npăiângenit,
și-ntru inimizii-mi, Doamne, iată că m'am învechit.
Departa-se de la mine, cari nu iubesc calea Ta;
căci cu milă ascultat-a Domnul sfânt plânsoarea mea.
Auzit-a rugăciunea-mi, cererea mea-o-a primit;
De grab să se rușineze toți cei ce m'au prigunit!

Emil D. Măcelariu.

Adevărata nobleță sufletească.

(Memoriei prof. Dr. Ioan Rațiu).

Vestea, despre trecere la cele eterne a profesorului Dr. Ioan Rațiu, a trebuit să cutremure și să umple de amărăciune sufletele tuturor generațiilor mai nouă, cari s'au perândat prin școlile Blajului. A trebuit apoi să îngrijoreze pe toți factorii aceia cari poartă la inimă soarta atelierelor culturii românești, de pe aceste plaiuri. Puține-s atelierile noastre de felul acesta, dar și mai puțini-s în ele adevărații muncitori-măestri, sub ochii cărora, pe vatra sufletească, nu se stinge niciodată fiacra sacră și niciodată nu se coboară în suflete pustiul nopților de toamnă.

Severul profesor-model, trecut în împărăția umbrelor, a făcut parte dintre cei puțini. Un vizionar în adevăratul înțeles al cuvântului, un idealist adânc, fără pretenții și fără maniere, un suflet pasionat de altarul profesiei sale! Cronicarii și criticii literari, de condeiele cărora, pe apele veacului nostru adescori e legată nemurirea și intrarea în Pantheon, îi vor aprecia opera științifică-literară, îi vor statori

¹⁾ Într'un oraș capital, într'un pensionat de fete bolnăvindu-se una de choree — tot pensionatul a contractat boala prin imitație, așa că toate fetele au trebuit internate.

notele caracteristice, și îi vor oferi un loc în istoria noastră literară. Vor fi unii cari vor scoate din arhive și bibliotecile colecții de reviste și se vor opri mai puțin atențiune pentru întâia dată poate, la articolele în călcăiul cărora e iscălit numele profesorului Dr. I. Rațiu. Și vor fi mulți cari acum, pentru întâia dată, îi vor deschide operele și-i vor frunzați paginile culese, prelucrate și scrise cu lacrimi de sânge, în liniștea nopților târzii, stând în vorbă cu umbrele mari ale trecutului nostru. Din paginile mute, construite cu atâta migăleală i-se va construi sufletul așa cum se obișnuiește după moartea tuturor acolora, cari au lăsat o dungă în ogorul vieții noastre culturale. Și de bunăseamnă se va fixa unghiul sub care trebuie privită opera și activitatea literară a profesorului Dr. Ioan Rațiu. Foarte puțini însă își vor pune întrebarea, că din ceace am pierdut cu profesorul Dr. Ioan Rațiu, care este partea cu adevărat cea mai prețioasă? Care a fost fiacra de valoare nevestezită, floarea exotică de-un parfum caracteristic, în acest suflet vizionar de dascăl umil?

Scriitorul acestor șiruri, crede că nu se înșală când afirmă, că partea cea mai de valoare din profesul Dr. I. Rațiu a fost așa o inimă simfitoare, încât numai puține inimi i-s'au putut asemăna în atelierul culturii noastre. Și această i-a fost partea cea mai prețioasă; fiacra cea mai caracteristică, împrăștiată în toate scrierile sale; floarea exotică, cea mai rar cultivată în sufletul societății noastre, și tot numai ca excepție chiar și la mulți din factorii, din îndrumătorii, din înaintemergătorii vieții noastre culturale. Poate să desaproabe mulți, dar câți din prietini și stimătorii acestui suflet amoretat de trecutul Blajului au avut prilejul să pătrundă măcar odată în viața-i intimă, vor fi pe partea mea... O inimă simfitoare alături de conștiința datoriei împlinite. Este ceva mai frumos, mai nobil și mai demn de-un suflet omenesc? Și această două sublime calități, cari efectuează adevărata nobleță sufletească, au ars necătenit în sufletul profesorului Dr. Ioan Rațiu totdeauna cu palpări modeste, inarogante, până când a încetat de a-i mai bate pulsul vieții...

Câți întâlnim astăzi și câți am întâlnit înainte de uraganul care a incendiat lumea, tovarăși de școală, eminenti în studiul limbii și literaturii române, advocați, medici, preoți, în cari să putem descoperi această adevărată nobleță sufletească: o inimă cu adevărat simfitoare față de tot ce-i frumos, nobil și ideal!

— Puțini. Treci prin coridoarele societății noastre și deseori te simțеști așa de singur, așa de izolat. În juru-ți simțеști miesmele atâtui pustiului parcă. Pentru o schimb de vorbe, ideile, discutele adeseori sunt așa de seci, așa de uscate, așa de plictisitoare!

Lipsește căldura de sânge a unei inimi care se simțеască în adevăr și să palpitezze. Viforele, vițiile vieții, cântecul falz al lumii parc'ar fi atotstăpânitoare. Trivialitățile, banalitățile, superficialitățile, lucrurile sarbede și revoltătoare de simțuri bune își târăsc pântecul ghiftuit și

greul societății le aplaudă, le duce în triumf...

Cât de departe a fost de-acestea profesorul Dr. I. Rațiu! A dovedit-o dragostea sinceră și spontană față de-ai săi cei lăsați în Dăbâca; a dovedit-o interesul deosebit ce l-a avut pentru toți tinerii săraci din părinți, trecuți prin școlile Blajului; și-a dovedit-o cu anumite prilejuri, izbucnirea nobilelor sale sentimente, cari îi copleșeau și îi stăpâneau ființa. Autorul acestor șiruri are cunoștință, că de multe ori citia și recita poeziile scriitorilor mai tineri dela noi, plângând. Era unic în felul cum știa să pătrundă în sufletul tuturor produselor literare dela noi.

Așa mi-a rămas imprimată în memorie figura profesorului Dr. I. Rațiu; așa l-am cunoscut, așa l-am admirat, amăsurat sufletului ce transpiră din toate scrierile sale.

... Când se abătea pela Blaj vreun fost elev iubit pentru diligență și deșteptăciune, Dr. I. Rațiu îl întimpină ca pe copilul său, îl întrebă de toate drumurile bătute, de toate greutățile cu cari s'a luptat în Capitale, de toate năzuințele și visurile, emoționat până la lacrimi...

Și când pribeagul pleacă iarăși spre văltoarele vieții agitate, profesorul Dr. Ioan Rațiu privia îndelung pe urma lui, cu fața radiată de o părere: Înainte, tot înainte, niciodată îndărăpt!

„Tinere, îndrăznește căci și eu am fost odată ca tine!“

De-acum însă silueta profesorului Dr. Ioan Rațiu a dispărut de pe ulițele Blajului. S'a mutat în împărăția tăcerii, acărui adorator a fost pe pământ; s'a dus să-și odihnească acolo sufletul oboșit de lupta vieții, ignorat de-o mare parte din publicul nostru, dar stimat foarte mult de prietini și cunoșcătorii lui — în tăcere.

T. Murășanu.

O carte scrisă pentru tinerime.

— Ioan Georgescu: Dovezi nouă pentru adevăruri vechi. Biblioteca Semănătorul. Arad, 1916. —

Obiecțiuni contra moralei creștine.

Să nu cugetăm, că instinctul sexual se dă învins cu una cu două! Mai ales în zilele noastre de emancipare totală de sub jugul tuturor legilor morale! Atacă ordinea socială existentă, vrea să răstoarne și creștinismul, pe care se bazează ordinea socială de acum, și să creeze o lume nouă, în care „bestia umană“ să poată fi la largul ei, să-și poată împlini toate poftele fără pic de jenă și rușine.

Ordinea socială de acum e rea, zic mulți, deci trebuie reformată. Astăzi nu se pot căsători oamenii așa cum ar dori. Sunt multe piedeci. Pretențiile lumii de astăzi sunt mari, iar venitele, mijloacele de traiu, sunt mici. Prin urmare, câți pot încheia căsătorii într'adevăr convenabile? Foarte puțini! Nu trebuie schimbată deci toată ordinea socială de acum?

Și dacă-i întrebăm pe acești reformatori și reformatoare — căci sunt și femei între aceștia, ca Ellen Key — cum să se întâmple aceasta? atunci ne răspund: Trebuie proclamat „amorul liber“ ca fiecare om care nutrește o „pasiune“ puternică față de o anumită persoană să o poată avea neîmpiedecat, iar pruncii ce s'ar naște din astfel de iubiri libere să-i ia statul sub ocrotirea sa. În cazul acesta, firește, n'ar mai putea fi vorba de căsătorii adevărate între un bărbat și o femeie, care să țină viața întreagă în cea mai deplină credință conjugală, nici de nașteri legiuite ori nelegiuite, cum e vorba astăzi, ci orice maternitate s'ar considera de „sfântă“, cum zic o samă de femeiști și feministe de astăzi și orice prunc ar fi legiuit.

Ce răspundem noi la aceste fantazări nebune?

Familia nu se va putea desființa niciodată. E cu mult mai mare dra-

gestea de mamă și de tată, decât să poată fi rupte vre-odată dulcile legături familiare dintre prunci și părinți! Nu sunt părinți — decât doar cei perversi — cari să fie în stare să-și expună pruncii și să-i lase pe mâni străine. Nici fiarele n'o fac aceasta. Știți bine, cum își apără cloșca puii, scroafa porceii, leoaica puii ei de lei! Ba chiar și oamenii perversi, cari își expun pruncii numai ca să scape de grijile împreunate cu creșterea lor au, de regulă, mai târziu ori mai curând, păreri de rău amare pentru fapta lor. Scriitorul francez I. I. Rousseau, deși se ținea mare pedagog — a scris doar romanul pedagogic „Emil“ — toți pruncii ce i-a avut i-a expus, ca să fie scutit de grija creșterii lor. Dar tot el ne spune în „Confesiunile“ sale, că cel mai mare păcat al său, pe care nici el nu și-l poate ierta, este chiar păcatul acesta, pentru care zice că a avut muștrări de conștiință foarte mari toată viața sa.

Reformatorii și reformatoarele acestea pornesc dintr'un principiu foarte greșit: Părinților le dau toată libertatea, pe când copiilor le răpesc și umbra libertății. Pe prunci i-ar scoate din sânul cald al familiilor și i-ar lăsa în internate de stat pe mâni străine. Vă puteți închipui, cum ar fi creșterea aceea de stat! Orice pedagogi ar avea statul în fruntea acestor institute, pruncii totuș nu vor putea simți în inimile lor dulceața și gingășia dragostei de mamă. Și dacă nu va afla în pruncie dragostea de lipsă și devotamentul recerut pentru desvoltarea sa, oare mai târziu în viață ce dragoste și ce devotament va arăta el? Poate da cineva, ce nu are? Sau cum și va avea, dacă nu va primi și el mai întâiu?... Și cu astfel de idei vreau unii să reformeze lumea?

Și fiindcă lumea de astăzi stă în cea mai mare parte pe baza Evangheliei lui Hristos, de aceea furia reformatorilor se îndreaptă uneori chiar și contra persoanei Lui. Ei zic: Hristos nu poate fi competent în chestia sexuală, fiindcă nici nu s'a căsătorit, nici alte experiențe în direcția aceasta n'a făcut cât a trăit.

Ce răspundem noi la aceasta obiecțiune? Noi zicem: Ca să poată cineva cunoaște o patimă, ca să ne-o descrie cum este și unde ne duce, nu e de lipsă ca el însuș să să fie cuprins de aceea patimă. Molière n'a fost sgârcit și totuș ne-a zugrăvit cu talent neîntrecut patima

aceasta în Avarul său. Nici Shakespeare n'a fost ucigaș și ne-a arătat cu toate acestea chinurile sufletești ale ucigașilor în Macbeth; nici gelos n'a fost, și totuș a descris gelozia în Otello; nici încăpăținat și totuș a creat în Caterina tipul clasic al femeii îndărătnice. Sau fost-a de lipsă ca I. L. Caragiale să fi ucis pe cineva ca să ne poată arăta muștrările conștiinței în Dragomir din „Năpasta”? Exemplele s'ar putea înmulți, dar nu-i de lipsă. Pe cum, așa dar, geniile literare și artistice nu au lipsă de experiențe multe ca să poată crea cele mai variate tipuri tot asemenea, ba încă și mai puțin a avut lipsă de experiențe, Domnul Hristos ca să arate cât de primejdioasă este o patimă și cum trebuie să ne ferim de ea. De aceea, vedeți, cade dela sine obiecția ce o aduc reformatorii moralei sexuale în contra Domnului Hristos, că El, neavând experiențe, nu ne poate da îndrumări.

Și într'adevăr dacă ne vom cugeta serios la ravagiile așa numitului „amor liber“, la nefericirile cele multe ce le aduce cu sine morala fără cătuș pe care o predică atâția profeti mincinoși în zilele noastre, atunci trebuie să zicem și noi cătră Domnul Hristos, ce a zis odinioară sf. Ap. Petru: „Doamne la cine ne vom duce? Tu ai cuvintele vieții de veci!“ (Ioan 6, 68.)

Ioan Georgescu.

Evanghelia vieții.

— Cugetări de Paști. —

Din pământul revenit de razele soarelui; es nouri cenușii de miasme, seva vieții ce redă desigurilor din codrii haina atrăgătoare, izvoarelor murmurul tainic și lanuri de grâne câmpiilor întinse. Globul imens, din care s'a scurs enormă cantitate de lumină în decursul veacurilor ce au dispărut în inconmensurabila eternitate, salută prin soli aurii, fricilele de iarbă, prin a căror poteci regale își văd de rostul existenței, în mers serpentinari, mii de târâitoare. Ciripiri, cântece de paseri cu îmbrăcăminti ușoare întimpină, în glasuri suave cu acorduri înfinite, puterea vieții.

Aceasta muzică divină însoțește glasul omului, care cu mușchii încordați pe coarnele plugului pentru câștigarea hranei, își cântă, în preludii dănoase, doina muncii cu întretășeri de visuri din depositul vieții, ce e o coajă de nucă pe luciul unei mări. Fiecare secundă, ce micșorează o infimă parte din orologiul vieții, e un val ce lovește și slăbește rezistența năii în care plutește viața omului pământean. Și toate bucuriile, măhnirile, zimbetele, strălucirile, se scurg în veșnicie, — mister.

Inima omenească searcă în svâcniri să iasă din naia cea de oase și cu dorul ei adânc de recunoaștere, acordul prelung al veșniciei, să aprofundeze tainele, a căror limite nu o poate cuprinde mintea noastră.

Și de ași grăi în toate limbile omenești și îngerești, dacă dragoste nu am făcutu-m'am aramă sunătoare și chimbă răsunător.

În aceste cuvinte, rostite cătră Corinteni de apostolul Pavel, se află farul, ce în labirintul timpului de acum, arată și luminează calea ce duce spre Calvar.

Sunt două mii de ani de când pământul serbează dumnezeiasca tragedie de pe muntele Golgota.

De câteori au răsunit cuvintele din evanghelie: „*Mă spre aceasta sunt născut și spre aceasta am venit în lume să mărturisesc pentru adevăr, oricine care este din adevăr, ascultă de glasul meu.*“

Aceasta mărturisire, alui Isus se desprinde din șiroaiele de sânge, stropii de lacrimi, din buzele uscate de sete.

De două mii de ani răsună ca o eternă simfonie a cerului și a pământului: „*Luafi jugul meu asupra voastră și învățați dela mine, că blând sunt și zmerit cu inima și veți afla odihnă sufletelor voastre! Căci jugul meu este blând și povara mea ușoară.*“

Ce dulce resună cuvintele acestea în mijlocul suferințelor de azi. Câtă resignație, întărire și încurajare se află în ele. Hristos, celce a suferit tragedia calvarului, ne chiamă să mergem pe calea ce duce prin suferințe și moarte la viață.

Dacă pe frontispiciul minții omenești, tribunalelor, institutelor culturale, ar fi gravate, cu litere de aur, cuvintele acele de chemare, rostite de Isus, între cele mai mari chinuri trupеști, — lumea n'ar asista la urletul demonic al războiului infernal.

În neantul veșniciei s'au trântit două mii de ani în lupte uriașe, și de atunci răsună până în etern salutul creștinilor: *Hristos a înviat! Adevărat, că a înviat!*

Prin Hristos oameni și popoare s'au trezit la viață, la realitate, la firea omenească capabilă de idealuri morale. Din colbăreria morală, de sub ruinele sofismului, în care se sbătea civilizația Romei vechi, Hristos a înviat o lume întregă.

Sfântă zi a Învierii, în care în sunete plângătoare de clopote, popoare în haine de sărbătoare, copii aduc „*Celuice cu moartea pe moarte a călcat*“, prinosul inimilor și gândurilor curate. „*Eu sunt calea adevărului și viața, nimeni nu vine la Tatăl meu decât prin mine.*“ Așa grăiește Isus celorce îl întimpinau cu hulă, batjocură și maltratări. „*Toate ideile celea trecute, fie cât de vestite, la uitare se pun, iar cuvântul cel pun în veci se pomenește.*“

Cuvintele lui Isus, adevăr etern, grăesc cu aceeași putere, neamurilor trecute și celor de acum, că numai prin luptă și moarte se poate ajunge la viață.

Isus pe cruce, luând păcatele lumii, trece în chinuri grele, prin moarte la viață. Ce priveliște sublimă, tablou dumnezeesc. La lemnul crucii o mamă varsă picuri grei de lacrimi. Cei de față contribuie cu totii la loviturile, batjocurile, ce se descarcă peste fața acoperită de tăcere dumnezeiască a celui ce ne-a dat pentru toate veacurile cel mai majestos exemplu de-a purta calvarul vieții.

Lângă mormanul piramidal ridicat din liane de cadavre, mame indoleate varsă crimi povestitoare de dureri, după cei, prin potopul de suferințe deslănțuit de ani, urcă calvarul vieții.

Hristos a înviat! De două mii de creștinii repetesc acest salut. În decursul celor două mii de ani câte lacrimi și șiroaie de sânge a absorbit pământul rece pentru realizarea cuvintelor: „*Pace vă las vouă. Nu după cum văd lumea, ci după cum văd eu.*“ Domnul păcii a înviat. Bătăii de stat se aprofundeze cel mai sfânt sanctuar de învățături umanitare, evanghelice.

Paginile acestui „codex vitae“ sunt scrise din învățături sfinte și trăite de dumnezeescii lor autor. De aci se pot scoate eternele principii de pace și iubire reciprocă între neamuri.

Bismarck, înțeleptul bărbat de stat al Germaniei, din evanghelie își formula principiile politice. Nimic nu putea fără credința în Dumnezeu, încât zicea: „*Luafi credința în Dumnezeu și-mi luați patria.*“ Sărbătorile Învierii e mărturie pentru toate vremile, că din suferințe se naște puterea reînviătoare. Aceasta ni-o dovedește natura întregă, istoria omenirii și întreg procesul de dezvoltare a lumii organice.

Evanghelia vieții va fi pentru toate timpurile singura cinozură de principii veșnice.

Numai pe altarul unei păci formate pe principii creștine profesate de Isus, se poate ridica rugăciuni și jertfe de armonie, pace, libertate, egalitate între neamuri pentru toate veacurile.

Lemnul crucii poate fi adevăratul loc de întâlnire, unde popoarele să-și ierte toate greșelele.

Ioan Suciu.

Proprietar, editor și Redactor responsabil:
Ioan Suciu.

Nr. 32—1917.
a. f. c. sc. d.

Arendare de domeniu.

Domeniul fondului central școlar din districtul Năsăudului, care se află pe lemnul comunei Cianul-mare (Mezőnagycsász, comitatul Turda-Arieș), în estensiune de 1030 iughăre 1204 orgi pătrate, și care stă de arătură, fână și pășune, împreună cu edificiul de locuit și edificiul economic să vândă pe calea licitației publice în arândă pentru pășune, eventual cultivare pe timp de 3 ani începând 24 April 1918.

Prețul de strigare e statorit în arândă anuală de 18000 coroane adică optprezeci coroane.

Licitația se ține cu oferte închise, care trebuie să se trimită până în 4 Iunie 1917 la 4 ore d. z. la subscrisa comisiune administratoare în Năsăud cu vadiul de 1800 coroane.

Oferentul trebuie să declare în ofertă că cunoaște condițiunile de licitație și de contract, pe cari le primește întru toate.

Condițiunile de licitație și de contract să pot vede în cancelaria fondurilor.

Din ședința comisiunei administratoare a fondurilor central școlar și de stipendii din districtul Năsăudului ținută în Năsăud Năsăod la 7 Martie 1917.

Dr. Vasile Pahone   Dr. Ștefan Iurdu
prezident.   secretar.

Ioan Suciu